



Sygn. akt V KK 127/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Dorota Rysińska (sprawozdawca)

SSN Jerzy Steckiewicz

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **P. D.**

skazanego z art. 279 § 1 kk w zw. z art. 65 § 1 kk w zw. z art. 91 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 23 sierpnia 2017 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora Prokuratury Regionalnej w [...] na korzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 25 października 2016 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w [...]

z dnia 25 czerwca 2014 r.,

**uchyla zaskarżony w stosunku do P. D. wyrok w punkcie IV tiret
drugie i trzecie, tj. w części rozstrzygającej co do czynu
zarzucanego w pkt. LXIII aktu oskarżenia oraz co do ciągu
przestępstw przypisanego w pkt. XXI tiret drugie wyroku Sądu
Rejonowego i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi
Okręgowemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

P.D. (jako jeden z kilku oskarżonych) stanął pod zarzutem popełnienia 12 przestępstw, zakwalifikowanych kolejno (wskazując zbiorczo) z art. 278 § 1 k.k.; z art. 279 § 1 k.k.; z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k.; z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. oraz (czyn z pkt. LXIII) z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. – wszystkich nadto w zw. z art. 65 § 1 k.k.

Po rozpoznaniu sprawy **Sąd Rejonowy w [...]** wyrokiem z dnia 25 czerwca 2014 r. orzekł w sposób następujący:

w punkcie **XXI** uznał P. D. za winnego popełnienia zarzuconych mu czynów:

- opisanych w punktach XXX, XLVI, LXX, LXXII części wstępnej wyroku i przyjmując, iż zostały one popełnione w podobny sposób w krótkich okresach czasu, tj. w konstrukcji ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k. i za ten ciąg przestępstw na podstawie art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., wymierzył mu karę 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych grzywny przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 20 (dwadzieścia) złotych,
- opisanych w punktach XL, XLVII, LI, LIII, LV, LXIX części wstępnej wyroku i przyjmując, iż zostały one popełnione w podobny sposób w krótkich odstępach czasu, tj. konstrukcji ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k., za ten ciąg przestępstw na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., wymierzył mu karę 3 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 20 złotych,
- opisanego w punkcie XLIX części wstępnej wyroku i za to przestępstwo na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 65 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 80 stawek dziennych przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 20 złotych,

– opisanego w punkcie LXIII części wstępnej wyroku i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 80 stawek dziennych grzywny przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 20 złotych,

w punkcie XXII połączył, na podstawie art. 91 § 2 k.k., wymierzone P. D. jednostkowe kary i wymierzył mu jedną łączną karę 4 lat pozbawienia wolności oraz 200 dziennych stawek grzywny, przyjmując że stawka dzienna wynosi 20 (dwadzieścia) złotych.

w punkcie XLI części dyspozytywnej wyroku zaliczył oskarżonemu okres jego zatrzymania i tymczasowego pozbawienia wolności od dnia 17 marca 2010 r. do 19 kwietnia 2010r.

Apelacje od powyższego wyroku wywiedli obrońca P. D., skarżąc wyrok w całości, oraz Prokurator Apelacyjny w [...] – co do kary, na niekorzyść oskarżonego.

Po rozpoznaniu tych (i innych) apelacji **Sąd Okręgowy w [...]** wyrokiem z dnia 25 października 2016 r. orzekł w stosunku do P. D. w ten sposób, że:

w punkcie IV

- uchylił orzeczenie o wymierzonych karach łącznych pozbawienia wolności i grzywny zawartych w punkcie XXII części dyspozytywnej;
- jako podstawę prawną wymiaru kary pozbawienia wolności w stosunku do P.D. za czyn opisany w punkcie LXIII jego części wstępnej wskazał przepis art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. oraz wyeliminował z kwalifikacji prawnej przepis art. 11 § 2 k.k.;
- przyjął, że ciąg przestępstw opisany w punkcie XXI tiret drugie części dyspozytywnej wyroku obejmuje także czyn opisany w punkcie LXIII części dyspozytywnej i za ten ciąg na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył P.D. karę 3 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 33 § 2 k.k. karę 230 stawek dziennych grzywny przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 20 złotych;
- na podstawie art. 91 § 2 k.k. orzekł karę łączną 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną 300 stawek dziennych grzywny przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 20 złotych;

– do orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności odniósł zawarte w punkcie XLI części dyspozytywnej wyroku Sądu I instancji rozstrzygnięcie o zaliczeniu okresu zatrzymania i tymczasowego aresztowania.

w punkcie VI

utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie.

Od powyższego wyroku **kasację**, na korzyść P.D. od winy, wniósł Prokurator Regionalny. W skardze tej **zarzucił** zaskarżonemu wyrokowi *rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. polegające na tym, iż Sąd Okręgowy w [...] dokonując istotnej zmiany wyroku Sądu I instancji i uznając, że czyn P.D. opisany w punkcie LXIII części wstępnej wyroku stanowi element ciągu przestępstw ustalonego przez Sąd meriti w punkcie XXI tiret drugie oraz odstępując od modyfikacji z tym związanej w rozstrzygnięciu zawartym w tiret czwartym punktu XXI w wyroku z dnia 25 czerwca 2014 r., sygn. II K .../12, wadliwie zreformował ten wyrok, w następstwie czego P.D. został prawomocnie dwukrotnie skazany za to samo przestępstwo oraz dwukrotnie wymierzona została mu za ten czyn kara*. Na podstawie powyższego zarzutu wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV tiret drugie, trzecie, czwarte i piąte wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie rozważań przeprowadzonych co do wniesionej kasacji niezbędne jest przypomnienie, że w myśl art. 413 § 1 pkt. 5 i 6 oraz § 2 k.p.k. każdy wyrok powinien zawierać jasne rozstrzygnięcie sądu oraz wskazanie zastosowanych przepisów ustawy karnej; wyrok skazujący przy tym – a taki zapadł wobec P.D. – powinien nadto zawierać dokładne określenie przypisanego czynu oraz kwalifikację prawną, jak też rozstrzygnięcia co do kary (i innych środków wymienionych w art. 413 § 2 pkt. 2 k.p.k.). Tych właśnie wymogów, mających w postępowaniu odwoławczym zastosowanie na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. zd. 1 w zw. z art. 458 k.p.k., nie spełnia zaskarżona kasacją część wyroku Sądu Okręgowego w takim stopniu, który pozwalałby na niewątpliwe stwierdzenie, jakie w istocie rozstrzygnięcie zapadło w stosunku do P.D. za zarzucony w pkt. LXIII aktu

oskarżenia czyn, zakwalifikowany na podstawie art. 279 § 1 k.k. k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 65 § 1 k.k.

Trzeba zauważyć, że w odniesieniu do tego czynu – za popełnienie którego Sąd I instancji uznał oskarżonego za winnego i za który wymierzył mu karę pozbawienia wolności na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k. – Sąd Okręgowy wypowiedział się w swoim wyroku zasadniczo w dwóch punktach (*tiret* drugie i trzecie punktu IV), ale nie tylko.

Rzeczywiście, jak podnosi autor kasacji, w *tiret* drugim dokonano jedynie modyfikacji podstawy skazania oskarżonego za ten czyn – przez wyeliminowanie z niej art. 11 § 2 k.k., oraz podstawy wymiaru kary – przez wskazanie art. 14 § 1 k.k. w miejsce przyjętego przez Sąd Rejonowy art. 19 § 1 k.k. (každorazowo w zw. z art. 279 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k.), i jednocześnie, w *tiret* trzecim, zawarto orzeczenie o włączeniu omawianego czynu do ciągu przestępstw przypisanego w pkt. XXI *tiret* drugim wyroku Sądu Rejonowego oraz o wymierzeniu (podwyższonej) kary za tak utworzony na nowo ciąg. Poprzestanie na analizie tylko tych dwóch rozstrzygnięć – pomimo oczywistej ich niejasności, wynikających zwłaszcza ze wskazania w *tiret* drugim podstawy wymiaru kary za czyn jednostkowy – pozwalałoby zatem na domniemywanie intencji Sądu odwoławczego, że całość rozstrzygnięcia co do tego czynu zawiera się w orzeczeniu o ciągu przestępstw, do którego ten czyn został włączony. Dywagacje w tym zakresie prowadzi się również w uzasadnieniu kasacji, przy czym jej autor zastanawia się, czy w świetle podjętego rozstrzygnięcia nie doszło jedynie do dwukrotnego wymierzenia kary za jeden czyn zabroniony, a nie do dwukrotnego uznania winy oskarżonego i dochodzi do wniosku, iż w wyroku wskazano – co wynika, jego zdaniem, z treści zapisu o zmianie podstawy wymiaru kary i braku uchylenia rozstrzygnięcia o karze jednostkowej – że Sąd odwoławczy dwukrotnie uznał P.D. za winnego zarzucanego mu czyn (i co za tym idzie, dwukrotnie wymierzył mu karę za jeden czyn zabroniony).

Wszelkie spekulacje w tym zakresie są jednak bezprzedmiotowe gdy zważyć, że poza omawianymi rozstrzygnięciami zawartymi w pkt. IV *tiret* drugie i trzecie, w zaskarżonym wyroku dotyczącym P.D. ujęto ponadto dwa kolejne orzeczenia, związane z tymi rozstrzygnięciami. Mianowicie, w punkcie IV *tiret*

pierwsze uchylono tylko orzeczenie o karach łącznych pozbawienia wolności i grzywny, zawarte w pkt. XXII części dyspozytywnej wyroku Sądu I instancji, z czego wynika (na co słusznie zwrócono uwagę w kasacji), że nie doszło do uchylenia orzeczenia tego Sądu o karze wymierzonej za czyn z pkt. LXIII. Zarazem (czego z kolei w kasacji zupełnie nie dostrzeżono), w pkt. VI omawianego orzeczenia utrzymano w mocy wyrok Sądu O instancji w pozostałym zakresie (odnoszącym się również do innych oskarżonych, jak i do niezmienionych części wyroku, w tym innych czynów P.D.). Zestawienie zatem wszystkich tych rozstrzygnięć – przy uwzględnieniu ponadto oczywistego faktu, że instytucja ciągu przestępstw jest instytucją wymiaru kary łącznej (rozdz. XI Kodeksu karnego), warunkowanego spełnieniem określonych kryteriów odnoszonych do realnego zbiegu przestępstw, z których każde zostało oskarżonemu przypisane – pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków.

Po pierwsze tego, że jakkolwiek nie do końca jasna jest treść zawartego w pkt. IV *tiret* drugie orzeczenia zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego (tylko) co do przyjętej kwalifikacji prawnej czynu zarzuconego P.D. w pkt. LXIII aktu oskarżenia (domysłem można pozostawić stwierdzenie, że przestępstwo to zostało ocenione, w całości, tylko na płaszczyźnie art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. i w zw. z art. 65 § 1 k.k.), to bez żadnej wątpliwości można powiedzieć, iż rozstrzygnięcie tego Sądu o sprawstwie i winie oskarżonego za popełnienie wymienionego czynu zostało utrzymane w mocy (pkt. VI), a kwestii tej nie dotyczyło orzeczenie z pkt. IV *tiret* trzecie wyroku Sądu odwoławczego, konstruuje z uwzględnieniem przesłanek prawnomaterialnych nowy ciąg przestępstw stanowiący podstawę wymiaru kary.

Po wtóre tego, że modyfikacja podstawy wymiaru kary pozbawienia wolności za czyn z pkt. LXII, zawarta w pkt. IV *tiret* drugie, i brak rozstrzygnięcia o uchyleniu orzeczenia o karze wymierzonej za ten czyn przez Sąd Rejonowy, daje podstawę do stwierdzenia, że orzeczenie orzekające karę pozbawienia wolności, utrzymano w mocy (pkt. VI).

Wreszcie tego, że włączenie czynu z pkt. LXIII do ciągu przestępstw określonego w pkt. XXI *tiret* drugie wyroku Sądu Rejonowego i wymierzenie za ten

ciąg nowej kary w pkt. IV *tiret* trzecie oznacza, iż za wymieniony czyn również wymierzono karę, w ramach zmodyfikowanego ciągu przestępstw.

Z natury rzeczy obie kary pozbawienia wolności, jak i grzywny (niezależnie od zmiany wywołanej w tej części apelacją prokuratora) są różne.

Przedstawione wnioski uprawniają zatem do konstatacji, że o ile w świetle treści zarzutu kasacyjnego przez skazanie rozumieć przypisanie oskarżonemu popełnienia określonego przestępstwa (winy), to wysuwane w tym zarzucie twierdzenie o dwukrotnym skazaniu P.D. za to samo przestępstwo w tym samym wyroku – z rażącym naruszeniem prawa procesowego kwalifikowanym jako uchybienie określone w art. 17 § 1 pkt. 11 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k. – nie zasługuje na akceptację. W każdym razie, do takiego twierdzenia nie uprawnia argument kasacji wiążący to twierdzenie z faktem poprawienia przez Sąd odwoławczy podstawy prawnej wymierzenia oskarżonemu kary za czyn z pkt. LXIII oraz nieuchylenia rozstrzygnięcia o orzeczonej za ten czyn karze jednostkowej. Argument przywołujący ten fakt, w zestawieniu z równolegle przytaczanym faktem wymierzenia kary za ciąg przestępstw obejmujący także wymieniony czyn, skłania natomiast do spojrzenia na podnoszone uchybienie z innej perspektywy, w której jawi się ono również jako tzw. bezwzględny powód odwoławczy, zatem taki, który nie wywołuje nawet potrzeby wykazania wpływu uchybienia na treść orzeczenia.

Jak już powiedziano na wstępie, rozstrzygnięcia wyroku powinny być jasne i jednoznaczne, a przy tym niepozostające ze sobą w sprzeczności. Wprawdzie przepis art. 13 § 1 k.k.w. umożliwia wyjaśnianie wątpliwości, które mogą powstać na skutek nie dość precyzyjnych czy ogólnych sformułowań zawartych w orzeczeniu, ale poza sporem trzeba pozostawić, że opisana w tym unormowaniu instytucja nie służy dokonywaniu zmian lub uzupełnień merytorycznej treści orzeczenia – także orzeczenia o karze (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2015 r., III KK 79/15). W zaskarżonym kasacją wyroku bez wątpienia zachodzi sprzeczność w jego pkt. IV, pomiędzy zawartymi w *tiret* drugie i *tiret* trzecie rozstrzygnięciami, przy czym sprzeczność ta ma merytoryczny charakter i jest ewidentna. Co do tego samego czynu, który przypisano P.D., określono w wyroku różne konsekwencje prawne jego popełnienia; doszło mianowicie do wymierzenia różnych kar za ten sam czyn z pkt. LXIII aktu oskarżenia. Taka

sytuacja w istocie uniemożliwia wykonanie wyroku, jako że niczego w tej mierze nie zmienia fakt, że wszystkie jednostkowe rozstrzygnięcia o karach orzeczonych względem oskarżonego (również za inny ciąg przestępstw oraz za inne przestępstwo jednostkowe) zostały objęte orzeczeniem o łącznych karach pozbawienia wolności i grzywny (pkt. IV *tiret* czwarte). Rację ma bowiem autor kasacji, że nie można pominąć ewentualności upadku kary łącznej, to zaś mogłoby prowadzić do nierozwiązywalnego logicznie dylematu w kwestii wykonania kar orzeczonych w obu omawianych punktach. Opisana sprzeczność wyroku, uniemożliwiająca jego wykonanie, a wynikająca z rażącego naruszenia przepisu art. 413 § 2 pkt. 2 k.p.k., stanowi uchybienie przewidziane w art. 439 § 1 pkt. 7 k.p.k. (z ostatnich judykatów zob. wyrok SN z dnia 25 stycznia 2017 r., V KK 396/16).

Z tych przyczyn uznać należało, iż w granicach wniesionej kasacji jej wniosek okazał się skuteczny, tyle że ze wskazanego w art. 439 § 1 pkt. 7 k.p.k. powodu, branego pod uwagę z urzędu (art. 536 k.p.k.). Stwierdzenie tego powodu skutkowało koniecznością uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części, tj. co do punktu IV *tiret* drugie i trzecie, czego rezultatem jest upadek z mocy prawa (art. 575 § 2 k.p.k.) orzeczenia o karach łącznych (pkt. IV *tiret* czwarte) oraz odnoszącego się do tegoż rozstrzygnięcia, orzeczenia z pkt. IV *tiret* piąte, przy czym już tylko dla porządku trzeba dodać, co oczywiste, że orzeczenie z pkt. VI obejmuje obecnie wszystkie inne rozstrzygnięcia, poza tu wskazanymi.

Przekazanie sprawy, w efekcie powyższego, do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym wywoła po stronie Sądu Okręgowego obowiązek korekty omówionych uchybień przy związaniu poglądami prawnymi wyrażonymi w niniejszym wywodzie (art. 518 k.p.k. w zw. z art. 442 § 3 k.p.k.). Sąd ten zatem określi kwalifikację prawną przypisanego oskarżonemu czynu, zarzucanego w pkt. LXIII aktu oskarżenia, w sposób niezmuszający do interpretacyjnych spekulacji i wyda jednoznaczne orzeczenie co do kary za ten czyn.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

kc

